NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 23. maja 1855. List 41.

Iz občnega zbora c. k. krajnske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje).

Gosp. odbornik Mihael Ambrož je potem besedo poprijel in rekel: Ker še zmiraj ne moremo rêči, da bi nas bila zapustila krompirjeva bolezen, tedaj kmetovavcem še zmiraj prav pride, ako jim kak skušen mož dober svèt ponudi. Tak dober svèt je izročil tudi naši kmetijski družbi unidan gosp. Utiešil iz Českega, ki že 40 let kmetuje in je skozi zadnje 3 leta pridno poskušal vse, kar se je skušalo že po svetu, in je natanko pazil na vse, da bi zvedil, kaj odvrača tisto nesrečno bolezen, ki preljubi krompir že več let bolj ali manj napada. Mož ta pa ni skušal na majhni njivici, ampak odločil je vselej 5 oralov (johov) suhe pešene zemlje, 2 orala pa težke bolj vlažne, — teh 7 oralov je razdelil na 42 enako velicih prostorov in na vsacega je vsadil poltretji vagán krompirja; na vsakem prostoru je obdeloval krompir drugač in na vse viže, ki so se že skuševale po svetu.

Te obilne in z drobno natanjčnostjo izpeljevane skušnje — je rekel gosp. Ambrož — niso kakošna kar bodi reč, tedaj so vredne, da jih porajtajo vsi naši gospodarji. Gosp. Utiešil je prepričan, da krompirjeva bolezen ne bo zmiraj terpela, ampak da izvíra, kakor vsaka druga minljiva kuga, iz posebnih zemeljnih in podnebnih bolestnih prememb, kterih ne moremo s perstom pokazati, ktere pa so vendar očitne iz tega, da ene leta sèm ni le krompir podveržen gnjilini, temuč mnogo drugih sadežev, kar je dobro znano vsim gospodarjem. Če pa Utiešil pravi, da bolezen ta izvíra iz zemeljne in podnebne spačenosti, bi morebiti utegnil kdo reči: „kaj pa se bomo ukvarjali z vsim tim posebnim sajenjem; saj bo tako in tako gnjil, če je zemlja bolna in podnebje bolno?“ Nikar tako ne govorite — je rekel gosp. Ambrož — taka beseda bi ne bila beseda pametnih mož, ki vedó, da se plajšč raje sterga, če je že zlo oguljen, — da se škornjice pred premočijo, če že perste kažejo, — da se človek slabo oblečen pred prehladí, kakor dobro zadelan, — da bo pijanec pred za kolero zbolel, kakor zmeren in trezen človek; — ali, ob kratkem rečeno: tista stvar pred zbolí, ktera ima že nagnjenje k bolezni v sebi, kakor tista, ki ga nima. Tako je tudi s krompirjevo boleznijo: z umnim ravnanjem, ki smo ga po skušnjah zvedili, moramo skerbeti, da se krompir tako rekoč ustavlja bolezni, in ga ne smemo mehkužnega narediti, ki gré koj pod zlo.

Po tem uvodu je naznanil gosp. Ambrož Utiešil-ove skušnje

kako krompir obvarovati bolezni.

1. Če hočeš zdrav krompir imeti, izberi mu suho, lahko, pešeno zemljo; če svet enmalo višji leží in proti soncu, toliko bolji je. Saj gospodar tudi pšenice ne seje v vsako zemljo, tudi zelja ne v vsako, — kaj ravno krompir, ta preljubi sad, bi mogel pankert biti, da naj mu je vsak svet prav?

2. Obdelaj njivo za krompir že poprejšno jesen.

3. Če je zemlja že od pred rodovitna, ne gnoji krompirju, — ako mu pa gnojiš, gnoji mu le srednjo mero, ne preveč, že v jeseni, in s preležanim, dobro podelanim gnojem.

4. Zgodaj ga sadí, to je, koj v spomladi, ko se po navadnem vremenu ni več ponočnega mraza bati. Zgodaj ga je treba saditi, da ima časa dovelj dozoreti, — gorka pa naj je že zemlja, ker v merzli, še s snežnico premočeni zemlji, vsak sad mertev leží.

5. Za seme si izbiraj le zrel, zdrav krompir.

6. Sadi ga ali celega, ali na 2, debeli krompir k večem na 4 kose razrezanega.

7. Preden ga sadiš, daj ga zveniti, in kadar ga sadiš, poštupaj ga z apnom.

8. Ne pokladaj ga na brazdo, ampak v razor.

9. Skerbi, da je njiva zmiraj pridno oplèta.

10. Po dežji zatepeno zemljo berž okopaj in zrahljaj, da jo more sonce spet pregrevati.

11. Ne porezuj mu krompirjevca (perja), dokler ni do dobrega odcvetel.

12. Še le ene dní pred sv. Terezijo, to je, sred mesca oktobra (kozoperska) ga vzemi iz zemlje, in spravi ga popolnoma suhega v zračnem (ljuftnem) hramu, in ne predebelo nasutega, pa na troje razločenega: debeli krompir zberi za se in za družino, srednjega za seme, drobnega za živino; kar ga pozneje gnjije, ga pridno loči od zdravega.

13. Kalí v hramu mu ne tergaj; če mu jih tergaš, ga spodbadaš s tem, da se še bolj izraša; to pa mu jemlje moč, da na zadnje popolnoma oslabí, — da tako kiljavo seme ne more zdrav in močen sad roditi, vsak lahko razume.

14. Ne zaupaj nobenemu tujemu semenu, ako nisi prepričan, da je iz dobrega kraja; če pa je iz dobrega zdravega, je dobro seme včasih premenjati.

Naznanílo teh skušinj, ki naj bi jih vsi gospodarji posnemali, je gosp. Ambrož s tem sklenil, da če, zlasti okoli Ljubljane, pušamo krompir popolnoma dozoreti, ga bomo malo pridelali.

Pozen sad na polji je zmiraj v veliki nevarnosti pokraden biti. Da se tatvina odvrača, je treba poljskih čuvajev. Gosp. Ambrož tedaj svetuje: naj bi kmetijska družba priporočila ustanovljenje poljskih čuvajev mestnemu magistratu, da bi po posvetovanji s slavnim vodstvom c. k. policije si postavili za okolico ljubljansko. Dr. Bleiweis je rekel, da razun mnozih druzih krajev imajo posebno v Vipavi že zdavnej take čuvaje, in da bi odtod naj bolje zvedili to praktično napravo, ki bi utegnila izgled biti tudi drugod. Gosp. deželni poglavar so poterdili ta nasvèt in rekli, naj bi, ko bojo na to vižo poljski čuvaji za srenjo ljubljansko osnovani, kmetijska družba se obernila do deželnega poglavarstva, da bi ono po c. k. okrajnih (kantonskih) predstojnikih tudi županijam

po deželi priporočilo, naj bi povsod, kjer je potreba očitna, poljske čuvaje napravili. — Vse te predloge je poterdil zbor. (Dalje sledí.)

Iz natoroznanstva.

Od vremena.

Mnogoverstni so vzroki, ki napravljajo spremembe v zraku. Vse kar vreme dela in spreminja, si je v natanki zvezi, tako, da posameznih prikazkov ne bomo razumeli, če to zvezo pozabimo. Spreminja se zračna teža, to je zrak je včasih težji, ko je več soparjev v njem, kadar je merzleje; včasih pa utegne biti ložji, ko je bolj čist ali redek, kadar je gorkeje. Gorkota tudi ni povsodi enako razdeljena, kar storé vode in suha zemlja. Zrak nad morjem in po suhem ni enako vlažen. Mraz se verstí z gorkoto. Stan ali podoba soparjev, ki po zraku plavajo, se tudi s tem mení. Zrak se preseljuje iz kraja v kraje, in veter veje. Stan zračne elektrike je tudi mnogim pogodbam podveržen. Vse to ima svojo moč do vremena; vse ga spreminja, kar se godí v suhem in vlažnem zraku, v gorkih in merzlih krajih, po gorah in po dolinah, pozimi in poleti.

Te in še več druzih okolistav bi imeli premišljevati, da bi vse dobro razumeli kako in zakaj se to godí, kar vidimo v zraku. Nam bo pa treba le toliko omenjenih vzrokov k premišljevanju sabo vzeti, kolikor jih vsaka zdrava glava brez posebne učenosti razumeti zamore. Toraj bom tù govoril od natornih prikazkov v zraku, kakor jih vsak lahko leto za letom ogleduje. Treba bo pa kaj več po svetu pogledati, kako se kje drugodi godí, da pri domačih prikazkih nam ne ostanejo unajni neznani.

Vetrovi. Pozimi, ko se vrata odpró, se pri tleh bela megla v hišo zavalí, pravijo, „da mraz noter gré“. Pri verhu vrat pa gré gorkota vèn. Kakor hišna gorkota in zunajni mraz napravljata, da spodej gré mraz v hišo, zgorej pa gorkota vèn, tako se po gorkotnem razločku v zraku napravljajo vetrovi. Gorak zrak se kviško dviguje in odteka v merzleje kraje, pri tleh pa merzel veter v gorke kraje dohaja. Izgledi so nam primorski in otočni vetrovi. Kmalo po sončnem vzhodu začne veter po morji proti bregovom vleči, ker se suhe tla na soncu hitreje ogrejejo kot morje; zrak gré od ogretih tal kviško, pa drug od morja doteka: veter vleče. Od zjutraj do dveh ali treh popoldne zmiraj močneji prihaja, po tem se pa veter manjša in po sončnem zahodu potihne. Zvečer se pa zemlja hitreje ohladí in veter začne vleči z dežele na morje. Mornarji, ki se po morji vozijo, ga dobro poznajo, ker potrebujejo vetra, da jim barke goni.

V zraku je vedno nekaj vodnih soparjev. Kadar se zgosté, se napravijo dostikrat hudi vetrovi in silni viharji. Velik poliv prinese v kratkem času veliko vode na tla. Leta voda je poprej v podobi soparjev po zraku plavala; lahko si mislimo, kako veliko prostora da je posedla. Kakor se pa soparji na širokem prostoru zgosté in dež napravijo, se sčisti zrak, pa tudi nekaj gorkote dobí, ki so jo poprej soparji v sebi imeli. Zdaj pa še ogreti redkeji zrak kviško letí, od strane pa plane bolj gost zrak v tisti prostor, veter se naredí in se vleče naprej. Ob hribih se veter, če nizko vleče, dostikrat drugam oberne, kakor se to vidi po velikih mestih, kjer iz vsakih ulic drug veter vleče, če prav nad mestom le na en kraj veje. Dostikrat se megle na drug kraj vlečejo kakor petelin kaže; megle, ki visoko po zraku plavajo, gredó drugam kot spodnje, toraj zgorej včasi veter na drug kraj vleče kot pri tleh.

Vejejo pa tudi po suhem in po morji drugi vedni vetrovi, tako imenovani pasáti. V vročih, južnih krajih okoli pasú (Aequator) letí gorak zrak od tal v višave in se steka proti tečaju (polu); pri tleh pa merzel veter od tečaja proti pasu veje. Severni veter, če bolj proti jugu pride, bolj se obrača na zahodne kraje. V južnih vročih krajih, okoli vračnika (Wendekreis), se dela iz njega pomorski pasát, ki vleče od jutra proti večeru okrog zemlje. Ko se je Kolumb, ki je Ameriko najdel, pervič tje peljal, je veter na atlantiškem oceanu (morji) pod otokom Madejro vedno proti večeru vlekel, da so že mornarji v strahu bili, da jim ne bo moč nazaj. Južni veter pa, ki veje iznad pasú proti severnim krajem, se v naših deželah z višav na zemljo spuša. Tukaj se srečujeta severni in južni veter ali sever in jug. Zmagujeta kakor je kter močneji. Ker se pa ustavljata, se napravijo vetrovi, ki na več krajev pišejo. Včasi se pa samo en veter čuti, kakor da bi druzega ne bilo; po tem pa drug veter nastoplja in vreme se preobrača. Znana je burja, ki dela pozimi hud mraz in zamete. Kadar se ima vreme preoberniti, ni čutiti burje. V višavah se je že pokazal gorenec, ko še petelin nic za-nj ne vé; kmalo pa pride jug do tal, in južno vreme nastopi.

Skušnje učé, da poleti naj bolj ohladé južni vetrovi. So sicer gorki, pa veliko soparjev sabo prinesó, dostikrat v severnih krajih dež dadó in ohladé. Severni vetrovi pa prinesó suh zrak, zjasnijo nebo; če je poleti, pride gorko vreme, ker sonce lahko ogreva; če je pa pozimi, pa napravijo velik mraz, ko sonce podnevi nima kaj močí, noč je pa dolga ter se vse ohladí. Južni vetrovi pa pozimi delajo sneg in tudi južno vreme. — Vetrovi, ki pridejo od snežnikov, prinesó mraz; veter iz Afrike prinaša gorkoto. Toraj vetrovi kakor iz raznih krajev prihajajo tudi vreme preobračajo. (Dalje sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

Cvetlica Lotos in njeni pomen na noriških rimskih kamnih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Po loti, znamenji rodenja, so dobili priimena Brahma, Višnu in Shiva in sicer Kamalasani, „na loti sedeč“, ali pa Tamar — Latov, Lotov. Tudi Višnu — Tamara žena Lakšmi (kar Paulin prestavlja „lepa“, „krasna“, Benfey pa „die Begehrungswürdige“, Hotimira, Hotislava, severnoslov. Krasopanj, Krasina, Krasatinka, ker so jo, ko se je iz mlečnega morja rodila — primeri „Venus Aphrodite“ — vsi bogovi zavoljo njene lepote poželeli) se veli Lotos, Tamara, Padmaleja. Ravno tako se velí Shiva „lotovenčani“, ker tudi on je bil predstavnik vode, zato se velí Šidikanda (moker, vodén) = severnoslovenskemu Mokoslavu; tudi Nara, Sagara, Gangadhara, to je, voda, morje, Gangonošec, Vršadeva = severnoslovenskemu Daždbogu [1]).

Lakšmi se tudi velí Shri beata, Indra, pohotna, poželjiva, Logamada, svetá mati, Logagenani, svetá roditeljca = severnoslovenski Zemematerí, Rama prijetna, Kanjaga [2]); virgo = severnoslov. Dzivici, Divici, Devici, Lüki = nemškemu Glück [3]).

Shri pomeni toliko, kar slovenska beseda srita, sreta, sreča od korenike shri ankommen, willkommen, zato v slovenskem jeziku besedi srečati in sreča ste iz jedne korenike. Da so boginjo Shri — Srečo — stari Slovani častili, pričuje Albericus Monachus določno v svoji kroniki [4]).

Iz njegovega popisa se vidi, da je boginja Sreča imela ravno takošni rog (cornu copiae) kakor Svetovit, in vso pravico, ker ni samo bila njegova žena, temuč tudi boginja obilnosti. Svetovit s svojimi čvetirimi obrazi ni nobeno drugo božanstvo, kakor Višnu — Kršna — s priimenom Džaganat. Džaga v sanskritu ne pomeni samo svet mundus, temoč tudi svet lux; hat je končnica in

[1]) Glej „Amarasinha“ edit. Paulini str. 28.
[2]) Na Štajarskem še je beseda kanja, to je, deklina poznana, litvanski kaunis = mladeneč.
[3]) Priimena so iz Amarasinhe str. 21—23.
[4]) Albericus Monachus „Chronicon“ II. ad ann. 1003. Spis.

po Boppu izrazuje „gospodarja“, torej Svetovit „sveta gospodar“ [1]).

Prav torej ima ostroumni Bohlen [2]), ako misli, da je Džaganat sonce v svoji polni moči. Tudi indiški Višnu — Kršna — Džaganat se je obrazoval s čveterimi obrazi, kar njegovo priime, ktero se v Sundu [3]) najde, Čaturmukha, „čveteroobrazec“, poterjuje.

Shri se tudi veli Lüki [4]) in Indi so jo častili, kakor Shri kot boginjo sreče in obilnosti. Kakor je iz Shri postalo slovensko Srita, sriča, sreča, tako iz Lüke nemško Glück s predpostavljeno gerloglasnico, kakor v besedah asthi indiški, kost slovenski, nidha, indiški, nidus latinski, Nest nemški, in gnezdo slovenski.

Na kamnu pri svetem Pavlu v labudski dolini najdenem je napis LATOVO AVG. SACRVM [5]), od kterega smo že v „Novícah“ govorili, in rekli, da pomeni Brama-ta, ker se na drugi strani kamna najde ime IAVBRAMA, kterega razlaga se najde v časopisu „slovenska Bčela“ leta 1853 [6]). Da je Bramovo častje bilo v labudski dolini navadno, pričuje ime doline po ptiču, kteri je bil Bramu svet, in še danes se najde vas v bližini svetega Andreja Framrach gotovo ponemčeno ime slovenskega v Bramljah, ker je Nemec b povsod v W ali pa F spremenil, n. p., Bistrica Feistriz, Lubno Laufen itd. V labudski dolini najdemo več lastnih imen krajev, kteri na častje staroslovenskih božanstev opominjajo, n. pr. Lading, to je, Ladinje na častje Lade, Stadling, to je Stadlinje na Stado ali Turice, sončni praznik, Labuda nemški Lavamünd na labuda Bramovega, Witsh, to je, Vitje — Viče [7]) = Stadlinje. K tim imenom še prištej Sobota, Kopla, Biela na Štajarskem kraji in prepričan boš, da je tukaj bilo častje lučl, ktero je Brama očitoval, kteri toraj se velí „sonce rojeno v jajci sveta — luči semena“. (Dalje sledí.)

Za poduk in kratek čas.

Pismice od zamaknjenih.

Dragi moj! Pišeš mi, da se ne moreš prečuditi, kako da so mogli unidan škof monakovski tako ojstro prepovedati, da se nihče ne smé pečati z zamaknjenimi in da so te homatije večidel za sleparije spoznali. „Novíce“ — si rekel — so nam ravno to že ob mnogih prilikah terdile, kar so višji škof sedaj še z bolj terdo besedo oklicali, — pa nikoli nisem mogel prav verjeti, da bi iz zamaknjene se ne slišal poseben božji glas“.

Vém, dragi moj! da marsikaj, kar se ljudem čudno zdí, nekterim koj veljá za čudež božji, in kdor ljudí svarí, naj ne verjamejo krivim prerokom, zadene na take, ki celó njega po tem krivoverca imajo. Al komur ni mar zato, ako ga nevedneži ali hudobneži križajo, govorí brez strahú resnico, ker na zadnje vendar le resnica obveljá.

Da se boš pa lože in do dobrega prepričal, kaj je zamaknjenstvo, ti hočem danes povedati, kako se naredí, da se človek zamakne. Slišim te že zavzeti se: „kaj pa je spet to novega, da se zamaknjeni tudi narejajo?“ Prijatel! ne čudi se, to ni nič novega, to je že stara reč, pa pred Mesmerom, zdravnikom na Dunaji leta 1772, ni bila tako natanko znana učenim, kakor je zdaj; od učenih pa so jo posneli tudi drugi.

Če ti povém, da vsegamogočni Stvarnik je vstvaril na svetu mnogo močí, kterih bistvo je le Njemu popolnoma, nam pa le malo znano, mi boš to toliko raje verjel, ako te prašam: kaj je blisk in tista moč, ktera blisk nareja in ki jo elektriko imenujemo? — kaj je tista nevidljiva moč, ki vleče železo in druge stvarí na se, da se moraš močno napeti, ako češ železo ji potem odtergati? — Vidiš strune napete ob kolih poleg ceste, to se imenuje telegraf! Po teh strunah šviga, pa je nihče ne vidi in ne čuti, tista dvojna moč — električno-magnetična — ktera nam iz Dunaja v Ljubljano, čez 50 milj dolgo pot, v malo minutah donaša naznanila.

Glej prečudne močí, ktere človek sedaj vprega v svojo službo. Prečudne so tako, da nevedni človek jih celó zapopasti ne more, ali jih za „copernije“ ima. Čudež božji je ta moč, to je gotovo, ravno tako gotovo, kakor je čudež božji vsaka travica, ki raste. Al — če človek se poslužuje od Boga vstvarjenih rečí, bi bilo pregrešno Njega, ki nad nami veličastno vlada, vtikati v stvarí, ki jih človek prav ali neprav počenja s takimi močmí.

Take močí pa prebuja človek z mnogimi napravami še le iz stvarí, v kterih tako rekoč skrite spé, ali pa se izbujajo same po sebi, kadar okoljšine to nanesó. V polenu je ogenj, pa ga ne čudiš in ne vidiš, — dergni pa poleno ob poleno, in unel se ti bo. V dlaki, posebno mačkini, je tisti ogenj, kakor v blisku, pa ga ne vidiš in ne čutiš; — gladi pa mačko, in če je tema, boš vidil iskrice, in jih čul po pokanji. Sto druzih izgledov take baže ti bi lahko povedal, pa mislim, da že ti so zadosti, da zapopadeš, kaj se pravi: ta moč skrita spí, ta pa je izbujena al predramljena.

Le še nekaj, preden prideva do zamaknjenih, te moram spomniti. Povej mi, dragi, ali se ti ni včasih že prav kaj neumnega, prav nemogočega sanjalo? Povej mi: ali se ti ni včasih ponoči že kaj sanjalo, česar podnevi še mislil nisi? Ali se ti ni včasih kaj prav živo sanjalo? ali niso slišali drugi, ki so zraven tebe bdeli, te v sanjah marsikaj govoriti? ali nisi v sanjah celó morebiti vstal in to in uno reč počel? Ali nisi slišal od mesečnih ljudí, ki rogovilijo okrog, kadar jih, kakor pravimo, luna terka? Misli si vse to — in na poti si k spoznanju zamaknjenstva, ki tudi nič druzega ni kot sanjarija, le s tem razločkom, da je zamaknjeno (magnetično) spanje še višja stopnja oterpnjenosti telesne in živejše izbuje duhá, in s tem razločkom, da človeka, posebno tacega, ki je bolj podveržen zamaknjenemu spanju, tudi drug človek v to spanje spraviti zamore, pa ne s petjem „aja pupaja“, ampak da ga na posebno vižo po životu gladi. Nektere osebe pa so, posebno mlade ženske, že takošne natore, da zapadajo same po sebi takemu spanju, ali da jih kdo drug, kadar so v pripravnem stanji, in če je tudi on takošne natore, lahko zamakne. Slovenska beseda „zamaknjen“ (po nemški Hellseher, po francozki Clairvojant) dobro zaznamuje ta stan človeka, v kterem je tako rekoč vse telesno življenje omamljeno in le duh se povzdigne v posebne sanje, v kterih jasno vidi ali sliši marsiktere prikazni, kterih se sicer zavedil ni, in govorí in odgovarja na vprašanja. Če svojih navadnih sanj ne smemo čudežev božjih imenovati,

---

[1]) Pred dvema letoma smo v članku „Jarmogio Aug. sacrum“ rekli, da Svetovit pomeni svetli vitez. Posvetovali smo se z učenimi jezikoslovci, kteri so nas prepričali, da Svetovit je prilog = sanskritski obliki vat, n. pr., agnivat ognjen itd. Med tem smo tudi našli sliko Jarmoga in se prepričali, da Jarmog ni Svetovit, ampak Shiva s priimenom Maha Ugra, Maha Šastava = Jaroslav, jari, Mog = Mogemar, serditi mogočni. V bukvah „codex Suprasl.“ se tudi beseda Jar, Jaru, večkrat najde v zmislu: Bog daj! (glej „Codex Suprasl.“ ed. Miklosič str. 156, 286, 306.)

[2]) Bohlen „Indien“ I. 248.

[3]) Sundus III. 28.

[4]) Barth „Altdeutsche Relig.“ II. 129.

[5]) Eichhorn „Beiträge“ II. 67.

[6]) Glej tudi „Novíce“ leta 1853, str. 267.

[7]) Terg, kteri na stari slovensko-rimski postaji Upelae stojí, se veli Vitanje. Upele pomeni to kar Bisele, Terbovlje od up in to od ap, iz kterega apen, japa in vapa. Iz ap, apen so postale slovenske oblike epa, ipa, zato polabski Ipabog = Turbog, Štirbog, Štribog, in imena rek Iplja, Ipol, Ipava z digamo Vipava = Jurja, Štir, Štrij, Opava, Upa reke na zemlji severnih Slovanov. Na noriških kamnih najdemo lastne imena Uppon (Mittheilung. des histor. Vereins für Steierm. I. 42.) in Kalupa = Samator, Voltar, Voltur, Bujtur od Kala = Kajla od glagola kal, sprudeln, torej spet pomen vode in bika v eni koreniki. Spis.

ki so dostikrat pregrešne, tedaj tudi teh bolj nenavadnih ne smémo, ki izvirajo iz enacega studenca. Te sanje imajo ravno toliko resnice kakor navadne sanje; marsikteremu so se že številke sanjale, ki jih je v loterijo stavil in terno in še več zadel, — desetkrat pa so se mu spet sanjale — pa ne ene ni srečne bilo. Gol primerek je bil.

Lahko tedaj zapopadeš, kako lahko goljufiva oseba sama, ali če je še kdo ž njo zastopljen, babjoverskim ljudém kvasi, kar je za nje namen ali za njeno mavho dobro. Iz tega pa tudi vidiš, da ni treba, da bi vsaka zamaknjena ravno mogla sleparica biti; včasih ktera zamaknjena nič druzega ne govorí, kakor to, kar ji res v sanjah po glavi blodi, — druga pa, ki je goljufiva, pritikuje še sto druzih rečí.

Zdaj pa ti bom povedal, kako zamore človek človeka zamakniti. (Konec sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Ljubljane. V nedeljo dopoldne so gnali skozi Ljubljano na bližnjo grajšino na Lešičje (Geyerau) 29 švajcarskih goved, ktere si je dal sedanji lastnik te grajšine vitez Šornó, bivši landaman ali kantonski poglavar v Švicu, iz Švajca sèm priti. Bila je živinica 22 dní na poti, preden je čez Monakovo, Salcburg, Bruk, po železnici v Ljubljano došla. Večidel so telíce v drugem letu, 2 sta junčka po pol leta stara, ki bota za pleme; sploh vsa živina ni velike sorte, ampak srednje; posebno lepa pa je stareja krava, ki je bila vodnica celi čedi, ki jo je gnalo 6 švajcarskih fantov in pa en sirar. To je pervikrat, da na Krajnsko pride toliko goved ob enem — naravnost iz Švajca. Serčno želimo, da bi se gospodarju dobro obnašala živinoreja na novem mestu, kjer je sicer veliko žlahne hribovske mèrve, pa tudi še dosti zamočenega sveta, ki zdihuje po drenaži. Da bi se pač čislane švajcarske živine sčasoma tudi veliko zaplodilo po naši deželi!

Novičar iz raznih krajev.

Poslednje dní se je nekoliko zboljšal dnarstveni stan; obligacijni kurs je nekoliko višji, srebra pa nižji. Pravijo, da zboljšek ta izvíra odtod, ker po pismu, ki ga je rusovski minister Neselrode te dní razposlal poslancem svoje vlade in v kterem popisuje obravnave poslednjih dunajskih posvetovanj in razodeva, da Rusija nič prenapetega ne tirja, se je up povzdignil, da austrijanska in pruska vlada se bote zedinile in določivno besedo potem govorile na desno in levo. Ravno zato pa, ker se austrijanska vlada noče na vrat na nos vreči v naročje francozki in angležki, jo pikajo parižki časniki, in celó taki, ktere prešinva duh vladni, poslednji čas vedno huje. Kakor si tedaj Austrija še zmiraj prizadeva za mirno spravo, tako se tudi po naznanilu „Times“ lord Russel z mnozimi ministri nevtrudljivo poganja za dosežbo mirú. — Vihar, ki je poslednji čas protil razrušiti ministerstvo Palmerstonovo, je spet potihnil, ko je v zgornji zbornici angležkega deržavnega zbora zoper predlog lord Ellenborougha, kteri je hotel sedanje ministerstvo spodriniti in namesto njega „boljše glave“ na čelo vlade postaviti, se oglasilo 181 lordov, za-nj pa le 71, tedaj velika večína za sedanjo vlado; ministerstvo to tedaj za nekaj časa spet terdno stojí. — Knez Goršakov je 12. t. m. pisal, da se v Krimu ni nič važnega pripetilo. Sevastopolj stojí pri starem: Rusi noter, zavezniki zunaj. Omer-paša je s svojo turško armado tako rekoč pribit na eno mesto, ker mu po poslednjih novícah 8000 rusovskih konjikov nasproti stojí, ki mu branijo vsaktero početje. V armadi francozki na Krimu je le to novo, da je general Canrobert zavolj bolehnosti prosil za odvezo od višjega poveljstva, in da je cesar Napoleon uslišal to prošnjo in namesto njega postavil generala Pelissier-a; Canrobert bo vprihodnje zapovedoval le kardelu, kteremu je dosihmal Pelissier poveljnik bil; sta tedaj menjala službi. Sliši se, da tudi angležki višji poveljnik lord Raglan se je že zlo vtrudil in da tudi namesto njega pride drug. — V poslednjem novičarji se je pri novem rekrutiranji, ki ga je razpisal car Aleksander, tiskaren pogrešek vrinil: namesto 100 beri 1000 duš; od 1000 duš se bo namreč vzelo 12 novincov; rekrutiranje mora od 1. junija do 1. julija dokončano biti. Kar pa se brambovcov (milicie) tiče, ki jih je že rajni car sklical, jih mora biti dosihmal že 164.000 skupaj, zakaj vsaka četa obstaja iz 1000 mož, in ker je bilo unidan na znanje dano, da je že izvoljenih tudi 164 zapovednikov, mora tedaj že gori omenjeno število skupaj biti.— Tudi armada zaveznikov se v Krimu zmiraj pomnožuje; 14. t. m. je prišlo 6000 Piemontezov v Balaklavo; Angleži so nabrali že 4000 dobrovoljcev v ptujih deželah, iz Švajca se jih pričakuje še 3000. Vso armado v Krimu mislijo na 180.000 spraviti, Rusov pa je nek 270.000. — V hudi zadregi ste zdaj danska in švedska vlada. Francozka in angležka ste jima unidan nek precej ojstro pisale, naj odkritoserčno poveste: al deržite ž njima ali z Rusom, ker nezanesljiv prijatel je nevarniši kot odkrit sovražnik. Dozdaj ste se danska in švedska vlada tako obnašale, da nobeden ne vé, pri čem da je, — to pa ne bo moglo dalje terpeti. — Od zadnje ure ob glavo djanega Pianori-a pišejo nekteri časniki, da je brez kèsa, brez spokorjenja umerl, da nič ni izdal od deležnikov svojega početja, in da je do zadnjega kričal „vive la republique!“ (živila ljudovlada!), — drugi pa terdijo, da je popolnoma skèsan umerl. Cesar ga nek zato ni pomilostil, ker je že pred enkrat dopernesel umorstvo. — Pomina vredna je sledeča novíca: v 13 deržavah svobodne severne Amerike je od 4. prihodnjega mesca julija ojstro prepovedano žganje na drobno točiti. Prepoved ta se opira na dobre nasledke enake prepovedi v deržavi Maine, kjer v letu 1852 že ječ in siromašnic ni zadosti bilo za vse tiste, ki so po pijančevanji dopernašali hudodelstva ali so na beraško palico prišli; zdaj čez 2 leti, kar so žganjarije prepovedane, pa se je zmanjšalo število teh nesrečnežev tako, da bojo v Portland-u, glavnem mestu Maineške deržave, prodali jetnišnico in siromašnico. — V veliki bolnišnici dunajski — v sobi prof. Oppolzera — je ravno zdaj zamaknjeno dekle, hči kmečkih staršev iz doljne Austrije. — V 5 konjskih mesnicah na Dunaji in blizo Dunaja so preteklo leto 1180 kónj zaklali, od kterih se je 4720 centov mesa za vžitek prodalo po 4 in 5 krajc. funt. — Iz Siska se piše, da ozimina na Horvaškem in v Slavonii prav lepo stojí, ne tako pa jaro žito. — Ne le na našem Laškem temuč tudi na Piemontežkem in Francozkem tožijo, da pomanjkuje svilnim gosencam murvinega perja, ker ga mraz zadržuje; cena svile (žide) je tedaj v Milani zadnje dní precej poskočila.

Stan kursa na Dunaji 21. maja 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	80	fl.
	4½ „	69½	„
	4 „	62¾	„
	3 „	48¾	„
	2½ „	39½	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		95½	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		72½	„
Zajem od leta 1834		217	„
„ „ 1839		116¾	„
„ z loterijo od leta 1854		101¾	„
„ národni od leta 1854		84¼	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.		81	fl.
Windišgrac. „ „	20 „	29½	„
Waldštein. „ „	20 „	29	„
Keglevičeve „ „	10 „	10	„
Cesarski cekini		5 fl. 55	
Napoleondor (20 frankov)		9 fl. 58	
Suverendor		17 fl. 16	
Ruski imperial		10 fl. 10	
Pruski Fridrihsdor		10 fl. 35	
Angležki suverendor		12 fl. 28	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.		27½	fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.